

Uzaktan eğitim kuramlarından “transactional distance” ın Türkçeleştirilmesi

Öğr. Gör. Dr. İlker USTA^a

^a Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi

Özet

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisiyle günlük ve bilimsel kullanımda birçok kavram ortaya çıkmıştır. Bunlardan birçoğu olduğu gibi doğrudan doğruya dilimize girerken bazıları ise karşılığı bulunabildiği ölçüde Türkçeleştirilmektedir. Bilimsel gelişimin izlenebilmesi için bilimsel kavramların Türkçeleştirilmesi oldukça yararlı olacaktır. Bu çalışmanın amacı uzaktan eğitim kuramlarından biri olan “Transactional Distance” (TD) daki “transactional” kavramına Türkçe alanyazında ortak karşılık belirlemektir. Bilimsel terimlerin Türkçeleştirilmesinde kullanılan birçok yöntem bulunmaktadır. Bu çalışmada yabancı bir kelime olan “transactional” kavramını tercüme etmekten ziyade; kavrama, bağlamında bir bakışla anlam çıkarma ve uygun bir kavramla betimleme yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: uzaktan eğitim, transactional distance, etkileşim, yaşantı

Abstract

With the impact of developing information and communication technologies, many concepts have emerged in scientific application. While many of them have directly been adapted to our language, some of them are translated into Turkish as much as possible. In order to follow up the recent scientific studies, it is important to translate scientific concepts into Turkish language. The aim of this study is to define a common response for ‘Transactional’, one of the theories of distance education, in Turkish literature. There are few methods that can be used in the translation of scientific terms into Turkish language. In this study, rather than to translate the foreign term ‘transactional’ exactly, it is contextually inferred and an appropriate description of the word was made.

Keywords: distance education, transactional distance, interaction, experience

Giriş

Atatürk'ün “Öyle istiyorum ki, Türk Dili bilim yöntemleriyle kurallarını ortaya koysun ve her dalda yazı yazanlar bütün terimleriyle çoğunluğun anlayabileceği güzel, ahenkli dilimizi kullansınlar.” sözü ile Türkçemizin bilim dili olup olmadığını sorgulamadan önce, Türk olarak, kültürümüze ve özellikle anadilimize olan duyarlılığımızı, inancımızı, güvenimizi ve kendi payımıza düşenleri yapıp yapmadığımızı sorgulamamız gerekir. Türkçe bilincinden yoksun olunması, kuşkusuz Türkçenin gerek gelişmesine gerek bilim dili olmasına en büyük engeldir. Bilimsel eserlerin diline kendi bağlamında bakmak önemlidir. Her alan da olduğu gibi uzaktan eğitim alanında da, kavramlar ifade ettikleri dildeki somutluk aracıdır. Kavramlar açıklanırken veya tanımlanırken, Türkçenin onu en iyi anlatabilecek nitelikte olması ilkesi gözetilmelidir. Bunun için, Türkçenin zengin hazinesinden faydalanmanın yanında ve gerekirse diğer lehçelerdeki Türkçe terim ve kavramlardan da yararlanarak kavramı bağlamında inceleyerek anlam çıkarmak önemli olacaktır.

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisiyle günlük ve bilimsel kullanımda birçok kavram veya terim ortaya çıkmıştır. Bunlardan birçoğu olduğu gibi doğrudan doğruya dilimize girerken bazıları ise karşılığı bulunabildiği ölçüde Türkçeleştirilmektedir. Ama genel olarak bilimsel gelişmeleri yönlendiren olmaktan ziyade izleyen toplumlar için kavram veya terimlerde meydana gelen aşırı artış bilimsel ilerlemede yoğun olarak olumsuz duyumsama sağlayabilecektir. Bu sıkıntının en az seviyeye çekilebilmesi ve bilimsel gelişimin izlenebilmesi için bilim terimlerinin Türkçeleştirilmesinin yararları oldukça fazla olacaktır. Çünkü bilim terimlerinin ana dilinde bizler için Türkçe’de türetilmesinin ilgili kavrama ilişkin tanımda yardımcı olacağı, öğrenme ve hatırlamada kolaylık sağlayacağı ve ilişkilendirmede saydamlık oluşturacağı ortadadır (Başkan, 1974:177). Bilimsel terimlerin Türkçeleştirilmesinde kullanılan birçok yöntem bulunmaktadır. Sözcük aktarma yöntemi (Genel Dilden, Eski Türkçe’den ve Çağdaş Türk Lehçelerinden), terim türetme yöntemi (yapım eklerinin kök ve gövdeye belirli bir düzenle getirilmesiyle). Bu çalışmada ise yabancı bir kavram olan “transactional” kavramını (terim değil) tercüme etmekten ziyade; kavrama, bağlamında bir bakışla anlam çıkarma ve uygun bir kavramla betimleme yapılacaktır.

Transactional Distance Kuramı

Michael G. Moore tarafından geliştirilen ve kendini 1972’den beri sürekli güncelleyen ve gelişen bir kuram olan “Transactional Distance” (TD), uzaktan eğitim altında yatan psikolojiyi anlamak için formüle edilmiş soyut bir teoridir. İlk kez John Dewey’in kullandığı

bir kavram olan “Transactional” kavramının uzaktan eğitimde de olabileceği düşüncesiyle birlikte uzaklığın yeniden tanımlanması gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Günümüzde TD kuramı birçok nedenden ötürü çok önemlidir. Birincisi, çoğu araştırmacı uzaktan eğitim sistemini anlamlandırmak için temel analitik yapı olarak TD kuramını kullanmakta, ikincisi; araştırmacılar TD'nin azaltılması için birçok atıfta bulunmakta ve üçüncüsü de bir çok yüksek öğretim veren kurumlarda TD ders olarak okutulmaktadır (Gorsky ve Caspi, 2005). Böylesine önemli bir kavramın Türkiye’de hala anlaşılır bir kavramla tanımlanmaması, akademik çalışmalarda ortak dilin oluşturulamaması ilginçtir.

Bizde bu çalışmamızda “Transactional Distance” kavramının Türkçe literatürde karşılığı nedir? sorusuna cevap arayarak, TD kuramının kısa bir açıklamasını yapıp, “transactional distance” kavramına bir isim koyma yoluna gidip, nedenlerini açıklamaya çalışacağız.

Literatür incelendiğinde, “Transactional” kavramına; Akkoyunlu “işlemsel”, Sankur “geçişsel”, Karataş “etkileşimsel” ve Maviş ise “durumsal” kavramları ile ifade etmeyi tercih etmişlerdir (Horzum, 2007).

Farklı algılamalar içeren öznel bir kavram olan TD, uzaktan eğitim alanında coğrafi uzaklıktan ziyade birbirinden farklı ya da aynı mekanlarda bulunan öğretmen ve öğrenci arasındaki psikolojik uzaklığı, boşluğu ifade etmektedir (Stein, Wanstreet vd, 2005). Genel olarak TD, öğretici ve öğrenci davranışları arasındaki potansiyel yanlış anlamalara yol açan, psikolojik ve iletişim boşluğunun neden olduğu uzaklık olarak tanımlanmaktadır (Moore ve Kearsley, 1996). Bu psikolojik uzaklığın geleneksel ortamlarda da olduğunu savunan görüşler bulunmaktadır.

Kavram olarak TD, ayrık değişkenlikten ziyade sürekliliği, mutlaklıktan ziyade göreliliği bir kavram olmasıyla birlikte öğrenen ile öğretici arasındaki iletişim boşluğunu da içermektedir (Moore, 1993). Moore; TD’yi, uzaktan eğitim için de geçerli olduğunu; öğretici ve öğrencilerin, birbirinden farklı özelliklere sahip ortamlarda, birbirini izleyen bir takım öğrenme modüllerindeki etkileme ile öğrenme gerçekleştirdikleri görüşüne dayanarak açıklamıştır (Moore ve Kearsley, 1996). Etkileme yoluyla gerçekleşen öğrenme durumunun oluşturduğu TD’yi basit düzeyde analiz ettiğimizde -etkilemenin göreliliği ve sürekli olması- aslında Moore’un burada uzaklık kavramına duyuşsal boyutla bakarak, öğrenci ile öğretmen arasındaki göreliliği ve sürekli iletişim boşluğundan bahsettiğini görebilmekteyiz. TD teorisi, uzaktan eğitimde

uzaklığın zamansal ya da mekansal değilde “transactional” olduğu anlamıyla kavramsal olarak önemli bir kuram haline gelmiştir (Moore, 1993).

Moore kuramında uzaklık kavramını üç değişkenle açıklamaktadır. Bunlar diyalog, yapı ve otonomidir. Bu üç yapının karşılıklı etkilemesiyle oluşan psikolojik ve iletişimsel boşluğa da TD demektir (Moore ve Kearsley, 1996). Nitel değişkenler olan yapı ve diyalog genel olarak iletişim ortamının özelliği, öğreticilerin duygusal ve felsefi özellikleri, öğrenen ve öğrenenlerin kişilikleri ve eğitim kurumlarınca belirlenen içerikle açıklanmaktadır.

Diyalog, ortamda bulunan kişilerin iletişimi ve etkileşimi sonucu ortaya çıkan bir bileşendir. Bu yönüyle bireyin anlam yapılandırmak üzere ortamdaki diğer kişilerle iletişim ve etkileşimini temel alır. Kavram olarak diyalog ve etkileşim çok benzerdir hatta bazı zamanlar eş anlamlı olarak kullanılırlar. Ancak diyalog pozitif özelliğe sahip etkileşimi tanımlamak için kullanılır. Diyalog; amaçlı, yapılandırıcıdır. Bir eğitim ortamında diyalogun yönü öğrencinin gelişmiş anlamlandırmaları doğrultusundadır (Moore, 1993). Diyaloğu genel olarak; süreç öncesi eğitim felsefesi, süreç tasarımı, öğretmen ve öğrencilerin kişilikleri, öğrenme stilleri, öğretmen seçimi ve eğitimi, ders tasarım biçimi, iletişim ortamı, öğrenci sayısı, duygusal çevre, uygulamalara verilen pekiştireç ve dönüt kalitesi, dil farklılığı (Moore ve Kearsley, 1996) gibi faktörler etkilemektedir.

Yapı ile kastedilen, bir eğitim programının öğrenci ihtiyaçlarına cevap verme, hizmet etme derecesidir (Moore, 1993). Moore yapıyı, eğitim programının amaçlarının, öğretme stratejilerinin, değerlendirme yöntemlerinin ve öğrenenlerin bireysel ihtiyaçlarını karşılama yeteneğindeki esneklik ya da katılık olarak açıklamaktadır (Moore ve Kearsley, 1996). Ayrıca ders sunumları, örnek olaylar, resimli ve diğer gösterimler, alıştırmalar, projeler ve testler de yapıyı oluşturan parçalardır. Uzaktan eğitim programı ne kadar fazla yapılandırılırsa, bireysel ihtiyaçlara cevap verme yönünden de o kadar az duyarlı hale gelecektir. Dersin yapılandırılması; dersin kontrolü, iletimi, üretimi ve değerlendirilmesini belirlemeyi içermektedir (Moore ve Kearsley, 1996).

Diyaloğun fazla olduğu durumlarda bireysel ihtiyaçlara cevap verme olasılığı yüksektir. Ama yapılandırması yüksek programlarda herşey önceden planlı olduğu için, uygulamadaki muhtemel sıkıntıya anlık çözüm üretme ihtimali düşüktür. Bu özelliğinden ötürü de bireysel ihtiyaçlara cevap verme olasılığı da düşük olacaktır.

Etkili bir uzaktan eğitim programında diyalog ve yapı değişkeninin belirli bir dengede tutulması önemlidir. Bir programa yalnızca kendi iç dinamiklerine yani diyalog ve yapısının

büyüklüğüne bakarak kesin bir şekilde TD'si düşüktür ya da büyüktür diyemeyiz. TD daha çok programların karşılaştırılması yoluyla diğerinden daha az ya da daha çok şeklinde kullanılmaktadır (Moore, 1993).

Önceden kayıtlanmış televizyon programları gibi yüksek yapılandırılmış ortamlarda öğrenci katılımı ya da diyalog azdır. Ama Telekonferans sistemleri gibi az yapılandırılmış ortamlar yüksek diyaloga ve öğrenci sorularına alabildiğince alternatif cevap verme olasılığı taşır.

Öğrenenlerin öğreticilerinin sürekli yönlendirmelerini kavrayıp, ihtiyaçlarını karşılamak üzere öğretim materyallerini belirleme yeteneği kazanması, derslerde diyalogun yüksek, yapının düşük yani TD'nin düşük olduğu durumlarda gerçekleşmektedir (Moore ve Kearsley, 1996).

Sonuç olarak; yapının, öğretim materyallerinin tasarımı ya da çift yönlü iletişime olanak sağlama derecesi, diyalogun ise öğrenci ve öğretici iletişimi esnasındaki etkileşim olduğu bilinmelidir. Şu unutulmamalıdır ki; uzaktan eğitimde yapı ve diyalogu bağımsız olarak düşünmek çok zordur. Birbirinden ayırmak da çok zordur. Yani diyalogun içinde yapı, yapının içinde diyalog bulunur. Bu yönüyle uzaktan eğitim programları ve TD, yapı ve diyaloga değişen ve ilişkili unsurlardır. TD'de yapı ve diyalog da değişken unsurlardır. Karşılıklı birbirlerini ters yönde etkilemektedirler. Yani yapının arttığı yerde diyalog düşmekte, diyalogun arttığı yerde de yapı düşmektedir. Matematiksel olarak $TD = \text{Yapı} / \text{Diyalog}$ denklemini açıklamalarımızı formülleştirme adına doğru olacaktır. Bu formülden de görüleceği gibi yapı ile TD doğru orantılıdır. Yani yapının arttığı yerde TD'de artacaktır. Diyalogun artması ise doğrudan TD'nin azalmasına neden olacaktır. Saba ve Shearer (1994) bu kuramsal çerçeveyi destekleyerek; diyalog arttığında yapı ve TD'nin azalacağını; yapı arttığında diyalogun azalacağını, TD'nin ise artacağını belirtmiştir.

Moore herhangi bir uzaktan öğrenme durumunda öğretici ve öğrenci arasındaki fiziksel uzaklığın TD'den daha az anlamlı olduğunu belirterek, uzaktan eğitimde başarının öğrenci ile öğretici arasındaki fiziksel uzaklığın azaltılmasıyla değil psikolojik uzaklığın azaltılmasıyla gerçekleştirilebileceğini söylemektedir (Moore ve Kearsley, 1996). Yapılan çalışmalarda psikolojik uzaklığın düşük olduğu durumlarda başarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Yapı ve diyalogun dışında TD'yi etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bunlar öğrenci uzmanlığı, öğretim modeli, öğrenme materyali ve etkinliklerinin seviyesi, öğretim ortamı,

öğrenci özerkliği, sınıf büyüklüğü, geçmiş deneyim ve teknoloji kullanım becerisi, kısaca öğrenme yaşantısındaki tüm dışsal değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenen otonomisi, öğrenme/öğretme sürecinde öğretenden ziyade öğrenenin hedefleri, öğrenme yaşantılarını ve değerlendirme esnekliğini belirleme derecesidir. Otonomi üç boyutlu bir yapıya sahiptir. Bunlar hedeflerin belirlenmesi, öğretim programının uygulanması ve değerlendirme sürecidir. TD ile öğrenen otonomisi doğru orantılıdır. Moore bir programın yüksek yapı ve düşük diyaloglu olması durumunda öğrenen otonomisinde yüksek olacağını belirtmektedir (Moore, 1993). Ayrıca otonominin düşük olması yapının yüksek olduğu, otonominin yüksek olması otonominin ve diyalogun düşük olduğu durumlarda gerçekleşir. Yüksek otonomiye sahip öğrenenler düşük diyalog ve düşük yapıda olması gerekmektedir.

Öğrenen otonomisinin gelişmesi için metabilşsel beceriler olan özdenetim, kendi öğrenme stil ve stratejisinde farkındalık, öğrenilecek konuya karşı aktif yaklaşım belirleme yeteneği, risk almaya gönüllülük, tahmin yürütme becerisi gereklidir. Çok sık bir şekilde öğretmenin rehberliğine ve sunuşuna ihtiyaç duyan uzaktan öğrenenlerde otonomi düşük olacaktır (Ramdo, 2008).

Her ne kadar Moore, TD bileşenlerinin tam bir dengesinin olmadığını belirtmekteyse de uzaktan eğitimde öğretim tasarımcıları yapı ve diyalogun en iyi dengesini oluşturarak minimum TD elde etmeye çalışan kişilerdir ve bunu amaç edinmelidirler.

Şekil 1. Diyalog- Yapı- TD İlişkisi

Şekil 1’de de görüldüğü gibi diyalog arttıkça, yapı düşmektedir. Otonominin yüksek çıkması durumunda hem yapının hem de diyalogun az olması gerekmektedir. Tüm bu değişkenleri dengede tutan kavram da öğretim tasarımcısı olacaktır.

Literatürde TD için kullanılması gereken Türkçe karşılığı belirlemek, bu dengeyi sağlayan unsurların incelenmesiyle gerçekleştirilebilir. “Transactional” kavramına isim belirlerken bu kavramla ilişkili olduğunu düşündüğümüz ve literatürde de beraber kullanılan kavramların tanımlarının yapılıp, kuram içinde ne şekilde kullanıldığı ve bunlar arasında karşılaştırmaların yapılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. TD ile ilgili kavramların başında iletişim ve etkileşim kavramları vardır.

Belirli mesajların kodlanarak bir kanal aracılığıyla bir kaynaktan bir hedefe/alıcıya aktarılması süreci (www.edebiyatname.com) olarak tanımlanan iletişim ile birbirini karşılıklı etkileme süreci (www.tdk.gov.tr) olarak tanımlanan etkileşim arasındaki ilişkinin tam olarak anlaşılabilmesi, uzaktan eğitimde TD kavramının açıklığa kavuşturulmasında etkili olabilecektir. TD kavramına öğreten ile öğrenen arasındaki geri bildirim olmayan iletişim yani iletim neden olabilir mi? sorusuna cevap ararken göz önüne almamız gereken bir durum ortaya çıkmaktadır. İletimin tek yönlü iletişimin çift yönlü olduğudur. O zaman “Transactional” kavramına neden olduğunu düşündüğümüz kavramlar olan iletim ve iletişimin tek ve çift yönlülüğü bizim “Transactional” kavramına hem tek hem de çift yönlü bir yapı olarak bakmamıza neden olmaktadır. İletimin yönü, hızı, değeri, miktarı vb. özellikleri ve iletişimin kalitesi, göstergesi, devamlılığı, etkileyciliği vb. özellikler TD’nin oluşmasında etkilidir. Eğitim ve öğretim ortamlarında hem tek hem de çift yönlülüğü içinde barındıran kavramlardan biri olan, insanın diğer insanlarla ve çevresiyle etkileşiminin bireyde bıraktığı durum olan “yaşantı” kavramı çalışmanın sonunda “Transactional” kavramı için belirleyeceğimiz kavram için önemli bir referans olacaktır. Bu varsayımımızı dikkate alarak etkili bir uzaktan eğitim ortamında TD kavramının, eğitim ortamının etkileşimden iletime, iletime de iletişime kalitesinin artırılarak açıklanabileceği çok da yanlış olmayacaktır.

Her öğrenme ortamında ve özellikle uzaktan eğitim ortamlarında öğrenmenin gerçekleşmesi için bir çok dinamiğin işe vurumu gerekli ve bu dinamikler içinde sürekli bir etkileşimin olması gerekmektedir. Bu etkileşimlerin neler olduğuna dair yeni çalışmalar yapılmakla birlikte öncelikle TD kavramının sahibinin etkileşime nasıl baktığına ve etkileşim şekillerini nasıl nitelendirdiğini incelememiz gerekmektedir.

Moore genel olarak uzaktan eğitimde etkileşime 3 boyutla bakmaktadır. Bunlar;

- Öğrenci- öğrenci etkileşimi: Bir öğretmen olmadan öğrenciler arasında karşılıklı fikir alışverişi, bilgi ve diyalog paylaşımıdır.

- Öğrenci- öğretici etkileşimi: Öğrenci ve öğretici arasında diyalog, geri bildirim, destek ve motivasyon sağlamak için gerçekleşen etkileşimdir.
- Öğrenci-İçerik: Öğrencilerin öğrenecekleri konu ile ilgili ders materyallerinden faydalanabilme sürecidir.

Moore, başarılı bir uzaktan öğrenme için, öğrencilerin TD kuramında belirtilen o yaşanan uzaklığın azaltılması için bu üçlü etkileşim türünün öğrencilerce dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Akt: McBrien ve Jones 2009).

Gunawardena'nın 1994 yılında vurguladığı yeni bir etkileşim türü (Akt:Horzum, 2007), 2003'te TD kuramının son revizesininin yapıldığı "Web temelli öğrenme de TD" isimli doktora tezinde Zhang tarafından, öğrenci-arayüz etkileşimi adıyla dördüncü bir boyut olarak literatüre girmiştir (Zhang, 2003). Bu boyutta, öğrenci ve teknolojik çevre arasındaki etkileşim ifade edilmektedir. Arayüzle gerçekleşen etkileşimde; öğrencilerin öğrenme içeriği, diğer öğrenciler ve öğretmenlerle etkileşimlerini içeren araçlar ve tasarımlar yer almaktadır.

Bunlara ek olarak, Sutton (2000) tarafından öne sürülen yeni bir etkileşim türü daha vardır. Deneysel bir çalışma sonucu "vicarious interaction" (Türkçe'de başkası için yapılan, vekaleten etkileşim anlamına gelmektedir.) diye beşinci bir etkileşim türünü öne sürmüştür. İçeriğinde başkalarını izleyerek gerçekleşen etkileşim anlatılmaktadır. Sutton "bir öğrenci diğer iki arkadaşı ya da bir arkadaşı ve öğretmeni arasındaki etkileşimi doğrudan gözlemleyip öğrenme meydana getirdiğinde" başkalarının etkileşimlerini takip ederek farklı bir etkileşim ortaya çıkacağını ileri sürmüştür (Akt: Horzum, 2007). İki kişinin konuşması sırasında pasif etkileşim içinde olan bireye gizil gönderilen ileti ve bu iletinin bireyde meydana getirdiği öğrenme hem tek hem de çift yönlülüğüyle göze çarpmaktadır. Aslında burda anlatılan "transaction"dır.

Genel olarak araştırmacılar etkileşim türlerini yapıya önem veren, insansız etkileşim (öğrenci-içerik, öğrenci-arayüz) ve diyaloga önem veren, kişiler arası etkileşim (öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretici) şeklinde 2 ye ayırmışlardır (Horzum, 2007). Aslında dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de kimler ya da neler arasında etkileşim yapıldığı değil de, bu etkileşimin ne kadar sıklıkta ve pekiştirme ilkelerindeki kurallar gibi ne kadar bitişik ve tümleşik yapıldığıdır. Dewey tarafından transactional ve etkileşim tanımlanırken tek tek etkileşimler göz önüne alınmamış, ortamdaki tüm bileşenlerin etkileşimlerinden ne kadar fazla olduğuna bakılmıştır. Bunu göz önüne alan bir tasarımla TD daha rahat ifade edilebilir.

Transactional, öğrenenlerden birinin özel bir ihtiyacını çok az iletişim veya diyalog kurarak karşılmasıdır. Etkileşimde ise, ortamdaki tüm bileşenlerle etkili iletişim ve diyalog kurarak ihtiyaçları karşılama vardır. Wood ve Baker (2004) etkileşim ve transactional arasındaki farklılığı; transactional'ın, haberleri izlemek gibi kişiler arası veya kişilerle ilgili daha az ilişki içinde olmayla ifade ederlerken, etkileşimde ise daha nitelikli iletişimden kastedildiğini belirtmektedirler. Bu tanımlamalar düşünüldüğünde etkileşim, transactional'ın ötesine geçip transactional'ı kapsamaktadır.

Etkileşimin olduğu yerde iletişimin gerçekleşmesi istenen bir durumdur. Yalnız iletişim süreci içerisinde de istenmeyen bazı durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bunların başında da iletişimde gürültü (fısıltı) yer almaktadır. İletişim sürecinin herhangi bir aşamasında, istem dışı ortaya çıkan, iletişimi engelleyen, iletişim sürecini olumsuz yönde etkileyen, mesajın kaynaktan gönderildiği gibi algılanmasına engel olan; çevresel, psikolojik, fizyolojik ve nöro fizyolojik engellerdir. Gürültü iletişimin; kaynak, kanal, alıcı ya da mesaj gibi herhangi bir aşamasında ortaya çıkar ve iletişimi bozar (www.baskent.edu.tr/~gkonuk/ders2_iletisim_cesitleri.ppt).

Gürültü bu tanımlanmayla, TD'nin oluşmasında da etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitimde amaç etkili iletişimle verimli sonuçlar elde etmek olduğu için, olumsuz bir durum olarak kabul edilen TD, iletişimi engelleyen fısıltıdan doğrudan etkilenmektedir. İletişim süreci ya da öğrenme yaşantıları sırasında ortaya çıkan bu olumsuz durum TD'ye isim belirlemede dikkat etmemiz gereken bir diğer değişken yapmaktadır.

Sonuç

Her türlü eğitsel ve çevresel değişkenden etkilenen psikolojik bir kavram olan TD, öğrenenin, öğretmenin, içeriğin, arayüzün, ara değişkenler olan diyalog, yapı, otonomi, iletişim ve etkileşimin gerçekleştiği öğrenme ya da öğretme yaşantısı sürecinde meydana gelmektedir. Trans (içinde bulunduğu ortamdan başka bir dünyaya veya havaya geçme, yoğunlaşma) action (hareket, eylem, fiil) transaction (içinde bulunduğu ortamdan başka bir ortama geçme eylemi, yoğunlaşma eylemi) tanımlamamızla öğrenenin öğrenme ortamına etkin katılabilmesi için psikolojik anlamda kendini hazırlaması bu kavram için kullanmamız gereken önemli bir tanım olacaktır. Bizde bu çalışmamızın sonunda TD kavramının öğrenme-öğretme yaşantısı içinde oluştuğunu dikkate alarak bundan sonraki çalışmalarımızda “Transactional Distance” kavramı yerine bireyi fiziksel, psikolojik, fizyolojik özellikleriyle her anlamda içinde kapsayan, tek ve çift yönlü iletişimde içinde barındırmasından ötürü “Yaşantı” kavramıyla birlikte kullanarak “Yaşantısal Uzaklık” kavramını kullanmayı tercih edeceğiz.

Kaynakça

- Başkan, Ö. (1974). Terimlerde özleşme sorunu, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 1973-1974, s.176-182.
- Gorsky, P. ve Caspi, A. (2005a). A critical analysis of transactional distance theory. *Quarterly Review Of Distance Education*, 6(1). s.1-11.
- Horzum, M.B. (2007). *İnternet tabanlı eğitimde transaksyonel uzaklığın öğrenci başarısı, doyumu ve özyeterlilik algısına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- McBrien, J.L. ve Jones, P. (2009). Virtual spaces: Employing a synchronous online classroom to facilitate student engagement in online learning, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(3).
- Moore, M.G. (1993). Theory of transactional distance. Ed.: Keegan, D., *Theoretical Principle of distance education*. Routledge, s. 22-38.
- Moore, M.G. ve Kearsley, I.G. (1996). *Distance education: a systems view*. Wadsworth Publishing Company, 1996.
- Ramdoo, S.G. (2008). Beyond the theoretical impasse: Extending the applications of transactional distance theory. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 9(3).
- Saba, F. ve Shearer, R.L. (1994). Verifying the key theoretical concepts in a dynamic model of distance education. *The American Journal of Distance Education*, 8(1),s:36-59.
- Stein, D.S.; Wanstreet, C.E.; Calvin, J.; Overtoom, C. ve Wheaton, J.E. (2005). Bridging the Transactional Distance Gap in Online Learning Environments. *The American Journal Of Distance Education*, 19(2), s. 105–118.
- Woods, R.H., ve Baker, J.D. (2004). Interaction and Immediacy in Online Learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Sayı: 5(2).
- Zhang, A.U. (2003). *Transactional distance in web based college learning environments: Toward measurement and theory construction*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Virginia Commonwealth University.
- www.baskent.edu.tr/~gkonuk/ders2_iletisim_cesitleri.ppt adresinden 12.01.2009 tarihinde alınmıştır.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Transactional_distance adresinden 07.01.2010 tarihinde alınmıştır.
- www.edebiyatname.com adresinden 04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

www.tdk.gov.tr adresinden 04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

http://en.wikipedia.org/wiki/Transactional_distance adresinden 07.01.2010 tarihinde alınmıştır.

www.baskent.edu.tr/~gkonuk/ders2_iletisim_cesitleri.ppt adresinden 12.01.2009 tarihinde alınmıştır.

www.edebiyatname.com, adresinden 04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

www.tdk.gov.tr, adresinden 04.01.2010 tarihinde alınmıştır.

Yazar Hakkında

Öğr. Gör. Dr. İlker USTA

Öğr.Gör.Dr. İlker USTA halen Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde görev yapmaktadır. Sınıf Öğretmenliği lisans programını tamamladıktan sonra Eğitimde Program Geliştirme alanında yüksek lisansını tamamladı. Doktorasını Anadolu Üniversitesi'nde Uzaktan Öğretim alanında yapan Dr. Usta, eğitimde program geliştirme ve değerlendirme, öğretim tasarımı, ölçme ve değerlendirme alanlarında çalışmaları bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Fakülte Sekreterliği

Tel (İ ş): +90 222 3350580/2525

Eposta: ilkerusta@anadolu.edu.tr